

Velg side

Stem **rødgrønt**

OSLO

STIFTET 9. FEBRUAR 1920

Oslo

Fortsatt kamp mot
forskjells-Oslo
– stem **rødgrønt**

LO i Oslo

Kommunevalget 2023

Sterkere fellesskap og fordeling

LO i Oslos fagforeninger arbeider for et rettferdig arbeidsliv. Vi vil også ha en by med trygghet for alle, samme hva en tjener. Vi tror på fordeling der de som har mest yter mest til fellesskapet og alle kan få del i fellesskapets goder og velferd. I LO i Oslo treffes ulike folk i ulike yrker, fra pri-

vat næringsliv, organisasjonsliv, kommunale etater og bydeler, samt de som utfører oppgaver for staten. Omsorgsarbeidere, musikere, postbud og sjåfører er blant mange yrkesgrupper som utgjør arbeidstakere. Vi har mange felles interesser, og engasjerer oss derfor i hvordan samfunnet skal være.

Forskjeller må reduseres

Ulikhetene har økt over flere tiår, både i Norge, verden og i Oslo som følge av at de med høyest inntekt og formue får større andel av verdiskapingen i samfunnet. I Oslo er klasseforskjellene større enn ellers i landet og flere har lavinntekt. Store forskjeller svekker tilliten mellom folk og hemmer manges muligheter til å utvikle sine talenter og muligheter for et godt og trygt liv.

Siden 2015 har det vært rødgrønt flertall i Oslo og vi har samarbeidet med partiene som utgjør byrådet og bystyreflertallet for å gjennomføre en politikk som er et alternativ til økende ulikhet og nyliberale løsninger. Vi oppsummerer

at det har betydd 8 år i riktig retning, etter 18 år med høyrestyre som vi hadde før det. Vi opplevde før 2015 at byens aktiva og infrastruktur ble solgt unna bit for bit og vi mistet folkevalgt styring.

Et eksempel var at byrådet utgått fra Høyre i 2004 planla å selge kraftselskapet Hafslund for 5,3 milliarder kroner, men opposisjonen klarte å snu flertallet slik at vi kunne fortsette å få utbytte som årlig gir gode inntekter til fellesskap og velferd. Siden 2015 har Oslo fått om lag 9 milliarder kroner i utbytte fra eierskapet til kraft.

Bedre utbygd velferd fra 2015

Foto: Illustrasjonsbilde.

I 2015 var det 5000 barn uten barnehageplass i byen vår. Nå er det bygget 3500 nye plasser og vi har fått 460 flere barnehagelærere i de kommunale barnehagene og økt grunnbemanningen. 92 prosent av alle barn går i barnehage. Fra 2023 har alle barn i Oslo, fra 1. og opp til 4. trinn tilgang til gratis halvdagsplass i skolefritidsordningen. Andel fattige barn synker iflg SSB.

Oslo kommune er landets største arbeidsgiver og stor på kjøp av tjenester. Nå har flertallet i Oslo siden 2015 tatt flere tjenester tilbake til kommunal drift – skolevaktmestere, sykehjem, renovasjon og mer. At flere tjenester og oppgaver gjøres av kommunen selv, i egenregi, er én viktig forutsetning for å kunne forbedre dem. De ansatte og tillitsvalgte er gjennom medbestemmelse og tillit med på å videreutvikle kommunens tilbud. Vi vil også at Oslo bruker innkjøpsmusklene sine på en etisk forsvarlig måte og er glade for Oslo-modellen.

Også i skolen er det ansatt flere lærere og finansieringssystemet er styrket. Aktivitetsskolen er gratis for stadig flere grupper og andelen som bruker tilbudet har økt svært mye. Både yrkesfagsatsing, skolehelsetjeneste, klimabudsjett, luftkvalitet og fritidstilbud er forbedret.

I forkant av høstens valg har våre fagforeninger valgt ut 28 spørsmål som vi har spurt partiene om. Noen av dem er trykket i dette heftet. Du kan lese alle svarene her www.lo-oslo.no/svar.

Aker sykehus må utvikles som lokalsykehus for alle de fire bydelene i Groruddalen.

Se hva partiene svarer på LO i Oslo krav

LO i Oslos 28 krav til de politiske partiene i bystyret spenner fra arbeidsliv og bolig, via tilbud til barn og unge, til ENØK og sykehus. På bakgrunn av partienes svar på våre krav, har vi valgt å anbefale fem partier. Om du vil gjøre deg opp din egen mening, kan du skanne QR-koden til høyre for å selv lese hva partiene har svart på www.lo-oslo.no/svar.

Innhold

- Side 4-6 Vi må ha råd til å bo i Oslo også
- Side 7 Rødgrønne resultater
- Side 8-9 Heltid øker kvaliteten i hjemmetjenesten
- Side 10-12 Oslomodellen endrer arbeidslivet
- Side 13 Lønn og pensjon blir konkurransefaktoren ved privatisering
- Side 14-15 Høyresiden vil ikke innføre Oslomodellen i kultursektoren
- Side 16-17 En god oppvekst varer hele livet
- Side 18-19 Søndagsåpne butikker rammer alle
- Side 20 Godt valg! Informasjon om når og hvor du kan stemme

Dette heftet er utgitt av LO i Oslo, Møllergata 24, 0179 Oslo, til kommunevalget 2023

Ansvarlig redaktør: Ingunn Gjerstad

Tekst og foto om ikke annet er oppgitt: Ingunn Gjerstad, Marit Halse og Alexander Kvedalen

Grafisk utforming: Alexander Kvedalen

Trykk: TS Trykk AS Opplag: 20.000

Trykt på miljøvennlig papir

 LO i Oslo

Vi må ha råd til å bo i Oslo også!

Bygging av ikke-kommersielle boliger var et av LO i Oslos krav 1. mai 2023.

Boligprisene stiger, særlig i Oslo. Tallet på unge som kjøper sin første bolig er rekordlavt, og i leiemarkedet overbyr de hverandre. Inngangsbilletten for bolig er blitt for høy.

Mange klarer ikke å spare til 15 % av boligprisen i egenkapital for å få lån. Disse må leie dyrt og ofte dårlig, noe som gjør det enda vanskeligere å spare til egenkapital. Tilbudet av leieboliger folk har råd til må økes.

Bolignøden rammer vanlige arbeidsfolk

Den såkalte sykepleierindeksen viser at andelen av boliger i Oslo som en sykepleier har råd til å kjøpe nå er nede i 1,5 %, ifølge Eiendom Norges siste måling. En sykepleier tjener 15-20 000 kr mer i brutto i måneden enn en som arbeider i varehandelen, eller som renholder. Mange med

helt ordinære lønninger kan glemme å ha råd til å bo i byen hvor de jobber.

Samfunnet er ikke tjent med at arbeidsfolk må bo langt fra arbeidsplassen, med lang og dyr reisevei. Boligkrisen må derfor møtes med kraftfulle virkemidler som minsker klasseforskjeller, særlig i landets mest delte by.

Mange leier bolig i andre storbyer i Europa

I Norge er det om lag 1 million som leier boligen de bor i. Likevel mangler vi god politikk for disse. Å leie bolig må være en like trygg måte å bo på som å kjøpe og eie en bolig, mener LO i Oslo.

I København, London, Zürich og Wien har

LO i Oslos leder Ingunn Gjerstad (til venstre) og Anne-Rita Andahl i Leieboerforeningen prater om boligpolitikk. Foto: Jan-Erik Østlie.

en tenkt annerledes. Gjennom en aktiv og regulert boligpolitikk kan flere leie rimelig i allmennboliger, der en kan bo trygt i generasjoner, til priser som ikke krever foreldrelommebok eller lån. Resultatet er et mer blandet bomiljø – folk med høye inntekter og lavere inntekter vokser opp i de samme nabolag.

Bolig til leie må være et reelt valg!

Byrådet i Oslo går i riktig retning. Det rødgrønne byrådet har etablert Oslobolig, som skal teste ut ulike måter å få flere inn på boligmarkedet. Noen flere vil kunne etablere seg som eiere på lengre sikt, ved at en for eksempel låner til halvparten av det boligen koster og kommunen bidrar med resten. Deler av husleien går til kommunen til man eier mer eller hele boligen selv.

Også for de som velger å leie, trengs det en aktiv politikk for å gjøre boligleie til et overkommelig og trygt alternativ. Flere leieboliger som yrkesaktive folk har råd til å leie, må derfor være en prioritert satsing i kommende periode for de partiene vi skal stemme på.

Leieboeres interesser må styrkes

Leieboerforeningen har eksistert i 90 år og der vet de godt hva det stadig vanskeligere leiemarkedet fører til. De organiserer leietakere både i kommunale utleieboliger og i private. Økende press på leiesektoren, økende priser, økende fattigdom, mer ufrivillig flytting og mer psykisk uhelse, er noen av tegnene de ser. Anne-Rita Andahl er organisasjonssekretær i Leieboerforeningen. Hun taler leietakernes sak og bistår i smått og stort.

Ja til makspris på husleie!

Andahl gleder seg over at regjeringen har nedsatt et Husleielovutvalg som skal ivareta leieboernes interesser bedre enn gjeldende lov. Hun tar til orde for en diskusjon om hvilke verktøy vi kan ta i bruk, på kort og på lang sikt:

– Det første regjeringen bør gjøre, er å innføre makspris på leie etter husleielovens bestemmelser for å bremse den eskalerende boligfattigdommen.

Fortsetter på neste side...

– Det trengs en skikkelig gjennomgang av leiesektoren der vi tør å spørre hvor lite lovregulering og hvor mye marked vi skal tillate, fortsetter hun. – Da må vi også diskutere ikke-kommersielle leieboliger som en del av løsningen, og diskusjonen må tas med innestemme, sier Andal.

Ikke-kommersielle leieboliger ønskes

Hun forteller at foreningen i sin siste medlemsundersøkelse spurte medlemmene om de ønsket å bo ikke-kommersielt. Svarene overrasket Andal. Nesten ingen av de spurte hadde hørt om konseptet ikke-kommersielle utleieboliger, men et stort flertall svarte at de ønsker å bo slik dersom de hadde fått muligheten. Hun sier at dette er et godt eksempel på hvordan narrativet om eierskap som det eneste riktige skygger for andre alternativer, men at dette er noe mange faktisk ønsker seg hvis de bare får vite om det.

Andal tar kort og godt til orde for å slutte å tro at bare markedet alene kan løse boligkrisa, uten at det betyr at hun vil legge ned verken eierlinja eller boligmarkedet.

Kan vi lære av historien?

Hos LO i Oslo har boligpolitikk stått på dagsorden helt siden vi ble stiftet i 1920, som en av hovedsakene ved siden et anstendig arbeidsliv. For hundre år siden var det bolignød i hovedstaden.

Løsningen ble å starte ulike former for boligkooperativer med aktive bidrag fra kommunen. Slik fikk vi bygget havebyer og andre boligområder der arbeiderklassen hadde råd til å leie bolig.

I dag har Oslo kommune om lag 12 000 kommunale boliger for utleie til vanskeligstilte med lav betalingsevne som ikke klarer å skaffe egen bolig på annen måte.

Men når vi snakker om en tredje boligsektor mener vi ulike former for leie- og eieløsninger som ligger mellom kommunale utleieboliger og ordinær privat sektor, der en bolig kan kjøpes eller leies til markedspris. Ikke-kommersielle utleieboliger bør prøves ut mer.

Thorn Dønhaugs boligstiftelse er et eksempel i Oslo. Du kan lese mer om den her: www.lo-oslo.no/saker/bolig2019.

Vil partiet at Oslo kommune skal satse på ikke-kommersielle utleieboliger i tredje boligsektor?

Er en større ikke-kommersiell tredje boligsektor i Oslo mulig?

Thorn Dønhaugs Boligstiftelse tok saken i egne hender og bygget 67 leiligheter i bydel Søndre Nordstrand. Boligstiftelsen leier ut til selvkost til unge voksne mellom 20 og 31 år. Leilighetene er fra 49 til 57 kvadratmeter, og alle har balkong.

– Det kan ikke være normen for stadig flere at man må bruke timevis hver dag for å komme seg på jobb. Veldig mange jobber i Oslo, men bor i nabofylker, sier en av de vi har snakket med.

Å leie bolig må være en like trygg måte å bo på som å kjøpe og eie en bolig, mener LO i Oslo. Flere leieboliger som yrkesaktive folk har råd til å leie, må derfor være en prioritert satsing.

Les intervjuene med de som bor i boligstiftelsen, og de som jobber i Oslo, men ikke har råd til å bo her: www.lo-oslo.no/saker/bolig2019.

Rødgrønne resultater

Partiene i byrådet – Ap, SV og MDG – og støttepartiet Rødt har fått til mye de siste åtte årene. Dette er bare noen få eksempler:

- Siden 2015 har Osloskolen fått 1203 flere lærerårsverk i grunnskolen
- Alle elever på 1. til 4. trinn i Osloskolen får nå tilbud om gratis aktivitetsskole (AKS)
- Det er opprettet over 100 flere årsverk i skolehelsetjenesten
- Antall obligatoriske svømmetimer i Osloskolen er doblet for å bidra til at barn og unge blir bedre svømmere
- 14 sykehjem er avkommersialiserte, noe som har gitt økt lønn og bedre pensjonsvilkår for de ansatte
- Siden 2015 og fram til dag, har 5200 flere blitt ansatt på heltid i Oslo kommune, som gir tryggere og mer stabile forhold for både ansatte og brukere
- Det er innført gratis kollektivtransport i Oslo og Akershus for alle barn under 6 år og aldersgrensen for å kjøpe barnebillett er økt til 18 år
- Fra 2022 er alle kommunens byggeplasser fossilfrie, og mange er helt eller delvis utslippsfrie
- Oslomodellen, som ble innført i 2017, har ført til en mer seriøs bransje, og i mai 2023 ble den utvidet med flere krav:
- Bruk av fast ansatte i 100 % stilling
- Minst 50 % faglært- og minst 10 % lærlingearbeid
- Kommunens virksomheter skal ikke handle varer og tjenester fra områder okkupert i strid med folkeretten

LO i Oslo og fagforeningene jobber på mange fronter for en bedre politikk for arbeidsfolk flest. Vi har blant annet jevnlig kontakt med byrådet og bystyrepartiene, og vi er med og organiserer politiske markeringer, som her i januar i år: Sammen med Oslo Sporveiers Arbeiderforening stilte vi på en fanemarkering foran Stortinget for strengere krav til sikre busser:

Heltid øker kvaliteten i hjemmetjenesten

– Ekstravakter i hjemmetjenesten må erstattes av flere faste ansatte på heltid, mener helsefagarbeider Vesna Kandic. – Heltid øker kvaliteten og det blir mer stabilitet for brukerne.

Vesna Kandic får gjort en bedre jobb når hun har heltid og faste brukere.

Vesna Kandic jobber i hjemmetjenesten i bydel Bjerke og mener det må bli enklere å få heltidsstilling. – Med heltid har vi de samme brukerne. Vi blir kjent med dem og kan gjøre en bedre jobb. Brukerne får besøk av noen de kjenner og er trygge på. Hvis det hele tiden kommer nye folk fra hjemmetjenesten er det stressende.

Jakt på ekstravakter

Kandic har jobbet i hjemmetjenesten i tolv år. I

august i fjor fikk hun heltidsstilling.

– Det vanskelige med deltid var å planlegge hverdagen og ha et sosialt liv. Hele tiden måtte jeg forsøke å få ekstravakter og det var usikkert når jeg skulle jobbe.

– Det andre problemet med å jobbe deltid var økonomien. Jeg visste jo ikke hvor mye jeg kom til å tjene.

Tryggere med heltid

For å få heltidsstilling tok Kandic kontakt med Fagforbundet hvor hun er organisert.

– Med Fagforbundets hjelp fikk jeg heltidsstilling, forteller Kandic. – Nå har jeg bedre og mer stabil økonomi, og føler meg tryggere. Det er lettere å planlegge og jeg kan ta ferie og har mulighet til å ta opp billån.

Behov for flere på heltid

Kandic forteller at det i hjemmetjenesten er vanlig å først få vikariater, etter hvert deltid, og så kan man få heltid.

– Det er ikke så lett å få heltidsstilling på jobben. Det tar tid og krever en del, da er det godt med støtte fra Fagforbundet, sier hun.

Kandic synes det er vanskeligere å få heltidsstilling nå enn før. – Nå er det mer fokus på ekstravakter enn heltidsstillinger, forteller hun.

– Det vil alltid være behov for vikarer og at noen tar ekstravakter på grunn av sykdom og ferie, men når det stadig er behov for folk til å fylle ekstravakter er det for få ansatte i hele stillinger.

Retten til større stilling

For noen år siden ble arbeidsmiljøloven styrket for deltidsansatte. Da kom det inn et tillegg om at deltidsansatte har rett til stilling tilsvarende fak-

tisk arbeidstid de har jobbet siste tolv måneder.

– Vi som har jobbet ekstravakter hver måned i et år har rett til økt stilling. Når man stadig må jobbe ekstra viser det at stillingen er for liten, sier Kandic. – Denne lovendringen hjalp meg og flere av mine kollegaer til å få større stilling.

Økt tillit med faste på heltid

Kandic forteller at etter at hun begynte å jobbe heltid gjør hun en bedre jobb.

– Nå har jeg de samme faste brukerne. Det gjør at vi blir mye bedre kjent med hverandre, og vi har bedre kommunikasjon. Og når det kommer noen de kjenner blir det også lettere for brukeren, de føler seg tryggere, forklarer Kandic.

– Vi kan lettere snakke om det de har problemer med fordi brukerne har større tillit til oss. Og vi trenger ikke bruke tid på at brukeren forklarer hvordan de vil ha det.

– Hvis det stadig kommer nye folk fra hjemmetjenesten blir det mer stress for brukerne.

Mer tverrfaglig samarbeid

For mange år siden jobbet Kandic i et vikarbyrå i tre måneder. – Da jobbet jeg mange forskjellige steder. Da går man bare for å gjøre akkurat den oppgaven du får, forteller hun. – Å jobbe heltid med de samme brukerne over tid er noe helt annet.

– Jeg har fått bedre innsikt i hvordan hjemmetjenesten er organisert. Det er enklere å få til tverrfaglig samarbeid med andre grupper som fysioterapeut og ergoterapeut.

Bedre arbeidsmiljø

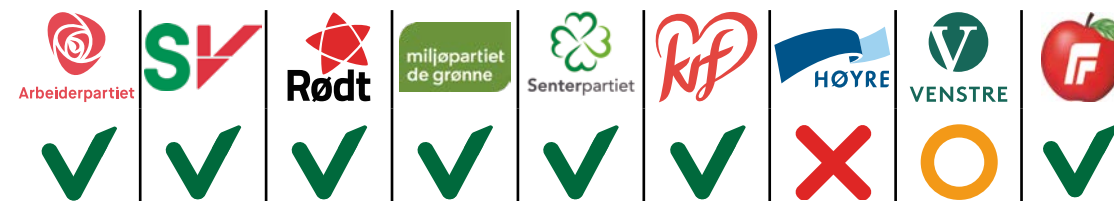
– Jeg har også blitt bedre kjent med de pårørende, og de kjenner meg. Hvis noe plutselig skjer, kan jeg ringe og informere. Vi kan lettere samarbeide om tiltak som kan hjelpe brukeren.

Vesna Kandic synes at arbeidsmiljøet har blitt bedre med heltidsstilling. – Jeg har blitt bedre kjent med mine kollegaer når jeg jobber med dem hver dag. Så det å ha heltidsstilling har mange positive sider, slår hun fast.

Vil partiet at Oslo kommune skal gi ansatte rett til hele og faste stillinger?

Vil partiet at Oslo kommune skal sette av flere ressurser til grunnbemannning i tjenestene?

Oslomodellen endrer arbeidslivet

Joachim Espe, leder av Byggningsarbeidernes fagforening, holder foreningens fane under en demonstrasjon foran Stortinget. Foto: Privat.

Dårlig lønn, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet preget byggebransjen. Så tok fagforeningene grep og fikk til Oslomodellen sammen med de rødgrønne partiene. Målet er å endre hele bransjen.

I byggebransjen de siste 20 årene har det blitt dårligere lønns- og arbeidsvilkår, mer sosial dumping og økt bruk av innleie fra bemanningsbyråer. I kjølvannet av dette har det også vært en oppblomstring av arbeidslivskriminalitet.

For å motvirke denne utviklingen har det mange steder i landet blitt etablert seriositetsmodeller.

Luke ut useriøse aktører

Joachim Espe, leder i Byggningsarbeidernes Fagforening, forteller at Oslomodellen og andre seriositetsmodeller har blitt jobbet fram etter press fra fagforeningene. – Men også en del arbeidsgivere har sett behovet for å gjøre noe med konkurransevilkårene i byggebransjen, sier Espe.

Det finnes over 200 lokale seriositetsmodeller i landet.

– Målet er at seriøse bedrifter som har orden på sakene med faste ansettelser og ryddige lønns- og arbeidsvilkår skal få oppdrag, forteller han, og dermed luke ut de som driver useriøst.

Mange leverandørledd gir dårlige vilkår

Oslomodellen stiller flere krav til de som får byggeoppdrag for det offentlige. Blant annet er det begrensninger i antall ledd i kontraktskjeden. – Det er viktig, for dess flere ledd, jo mere snusk blir det nedover i leddene.

– Det er naturlig at en hovedentreprenør som selv kan utføre tømmer- og betongarbeider, setter bort rørleggerarbeidet. Men når en rørleggerbedrift setter bort en rørleggerjobb til en annen rørleggerbedrift, så begynner det å skurre litt, forklarer Espe.

– Som regel er det slik at jo flere ledd det er i kontraktskjeden, jo dårligere blir lønns- og arbeidsbetingelsene.

Espe forteller at det før Oslomodellen finnes skrekkeeksempler på jobber som ble solgt i mange, mange ledd og til slutt utført av folk på elendige og ulovlige lønns- og arbeidsvilkår.

Forskjell på Oslomodell-plasser og andre byggeplasser

Det stilles også krav om en minimumsandel av fagarbeidere og lærlinger, sier Espe.

– Alle disse kravene har endret hvordan bedriftene drives og måten de ansetter på. Oslomodellen er nødvendig for å sette noen mini-

mumsstandarder for lønns- og arbeidsvilkår i byggebransjen, forteller Espe.

– Tanken er at når vi klarer å etablere standarder i de offentlige anbudene, så vil det etter hvert kunne løfte hele bransjen. Men det er jo et marked utenfor de offentlige prosjektene, og der ser vi forskjell mellom det som er Oslomodell-plasser og det som er andre byggeplasser.

– På Oslomodell-plasser er det oftere bedrifter med tariffavtale som har en høyere andel faste ansatte og flere lærlinger, og det er mindre snusk.

Stillingsvern for trygg jobb

– Hovedproblemet med den enorme veksten i bruk av innleie fra bemanningsbyråer er først og fremst at ansatte i bemanningsbyråer ikke har en reell fast ansettelse. Stillingsvernet er mye svakere, forklarer Espe.

– Loven ble strammet inn i 2019, og vi har fått et nytt regelverk i år, men vi ser hele tiden at det reelle stillingsvernet er mye svakere i bemanningsbyråene. Du får ikke samme prosess ved permitteringer eller oppsigelser, du får bare ikke nye oppdrag, nevner han som eksempel.

– Og alle andre rettigheter i arbeidslivet, inkludert lønns- og arbeidsvilkår, hviler i bunn og grunn på stillingsvernet. Har du ikke tryggheten som en fast jobb gir, så er det også en høyere terskel for å kreve andre rettigheter. De som ikke har en trygg jobb må oftere godta dårligere lønns- og arbeidsvilkår, sier han.

Fortsetter på neste side...

Lærlinger må ha jobbmuligheter

– De største fordelene med Osломodellen er at den skaper et insentiv for bedriftene til å ansette folk fast og å ha nok fagarbeidere. Flere bedrifter har satt i gang intern skolering og tilbyr fagteorikurs og fagbrev for de ansatte, opplyser Espe.

– Så er jo etterspørselen etter lærlinger viktig. Skal vi fortsette å utdanne fagarbeidere i Norge må det være lærlingplasser og faste jobber som venter dem. Det er en direkte sammenheng mellom hvor attraktivt det er for ungdom å søke seg til en fagutdanning og hvilke muligheter det er for å få fast jobb.

Ikke la jussen hindre god politikk

Det var flere aktører i bransjen som ikke ville ha Osломodellen, og mente at den måtte være i strid med konkurransereglene og at det ikke ville være lov å favorisere noen bedrifter ut fra bestemte kriterier.

– Da var det rødgrønne byrådet og det politiske flertallet i Oslo tydelige på at den kampen skulle de i så fall ta, sier Espe entusiastisk.

– Man kan ikke la jussen stå i veien for å forsøke å gjennomføre fornuftig og god politikk for å trygge et seriøst arbeidsliv, understreker han.

De rødgrønne hører på oss

Joachim Espe tror ikke det hadde vært mulig å innføre Osломodellen da de borgerlige hadde makten i Oslo.

– Etter mange år med fagligpolitisk arbeid ser vi helt tydelig at det er mye større forståelse for fagbevegelsens krav og behov hos de rødgrønne partiene. Og de har vilje til å regulere markedet som dette på en måte er. Det har noe å si hvem som styrer i politikken, slår han fast.

– Som fagforening kan vi forhandle lønn og få til tariffavtaler, men på et eller annet tidspunkt trenger vi også hjelp fra politikere.

Frykter tilbakeslag hvis borgerlig flertall

Hvis det blir borgerlig flertall etter høstens kommunevalg frykter Espe at det blir vanskeligere å videreutvikle og å følge opp Osломodellen.

– Det er jo nødvendig å håndheve regelverket. Og der har vi et godt samarbeid med Oslo kommune hvor vi kan komme med innspill og gi statusrapporter på hvordan reglene fungerer i praksis. Det gir grunnlag for å videreutvikle og holde modellen oppdatert, sier Espe.

– Og det blir et virkelig stort tilbakeskritt hvis modellen i verste fall blir reversert. Så dette er et veldig viktig spørsmål i lokalvalgekampen for våre medlemmer.

To priser på en jobb

– Osломodellen og andre seriositetsmodeller er også nyttige for kommuner og fylker som byggherre, forteller Espe.

– Det er sånn at det er to priser på en jobb. Den ene er anbudsprisen. Og så er det sluttprisen, forklarer han.

– Det vi ofte ser er at tilbud vinnes med en lav pris, men så kommer ekstraarbeid, omgjørrelser og opprettinger i tillegg etterpå. Så blir sluttprisen noe helt annet enn det opprinnelige pristilbudet.

– Vi tror at kommuner og offentlige byggherrer har mye å tjene på å stille mere konkrete og strengere krav i starten, og så få en riktigere pris.

Kan spare penger

Espe forteller at i Skien, hvor de har Skiensmodellen, har de hatt flere offentlige bygg som har vært ferdigstilt før tiden og til lavere pris enn budsjettet.

– Og det er jo ikke dagligdags for byggeprosjekter, slår han fast. – Så seriositetsmodeller kan også være et verktøy for bedre styring og å spare penger.

– Lønn og pensjon blir konkurransefaktoren ved privatisering

Høyre vil kutte i lønn og pensjon på sykehjemmene hvis de borgerlige vinner kommunevalget, tror Ragnar Aasting i Fagforbundet Pleie og Omsorg Oslo.

Ragnar Aasting i Fagforbundet Pleie og Omsorg Oslo frykter privatisering innen helse og omsorg hvis høyresiden vinner høstens kommunevalg.

– Høyres tydelige intensjon om privatisering tror jeg vil bli en stor utfordring for helse- og omsorgstjenestene. Det er fare for at lønns- og arbeidsvilkår svekkes, sier han.

Høyre vil spare ved å kutte i lønna

Aasting forteller at Høyre i sitt alternative budsjett for 2023 skriver at «konsekvensen av den næringsfiendtlige politikken som føres er at kommunen må bære stadig større lønns- og pensjonskostnader».

– I Høyres forslag vil de spare 140 millioner i Sykehjemsetaten, og personalkostnadene er den største utgiften innen pleie og omsorg, forklarer han. – Dette betyr at ved en privatisering så vil de rasjonalisere og spare ved å redusere lønnsutgifter og pensjonsrettigheter som er opparbeidet.

Skattepenger til privat overskudd

– Effektiv og rasjonell drift er argumentet for privatisering, men det er like mye et verdivalg, framholder Aasting. – Pengene som brukes på helse og omsorg er skattepenger. Det er et verdivalg om våre skattepenger skal brukes på private selskaper som må generere et overskudd til sine

Ragnar Aasting i Fagforbundet Pleie og Omsorg Oslo.

eiere. Overskuddet er jo penger fra fellesskapets kasse, sier han.

Pleie ikke egnet for markedsstyring

– Pleie og omsorgstjenestene er sammensatte og komplekse, de er veldig arbeidsintensive og det er sårbare mennesker som mottar tjenestene. Derfor er det vanskelig å ha en ordinær markedstankegang inn i disse tjenestene, avslutter Ragnar Aasting.

Vil partiet at Oslo kommune skal gå inn for at nye avtaler kommunen inngår, skal inngås med bedrifter som har tariffavtale?

Vil partiet at Oslo kommune skal ta tilbake renholdere i kommunen når kontraktene går ut?

Høyresiden vil ikke innføre Oslomodellen i kultursektoren

Mange jobber i kulturlivet, men få er fast ansatt. De fleste er frilansere og selvstendig næringsdrivende. Usikre inntekter, uforutsigbare arbeidstider og fare for å bli utnyttet preger bransjen. Nå håper Creo Oslo at de rødgrønne gjenvelges slik at Oslomodellen utvides til kunst og kultur.

Håkon Kvidal, leder for Creo Oslo, forteller at Creo er forbundet for kunstnere og kulturarbeidere og har 3.200 medlemmer som jobber innenfor kulturfeltet.

– Det en noen fast ansatte, men det er veldig mange frilansere og selvstendige. De fleste har en kombinasjon av ansettelse, frilansing og selvstendig næringsvirksomhet, opplyser han.

Still krav ved innkjøp av kunst og kultur

– Selv om ikke alle skal ansettes fast, bør Oslo kommune stille større krav til lønns- og arbeidsforhold på vegne av de som jobber i bransjen, og det er her Oslomodellen er viktig, mener Kvidal.

– Innen bygg og anlegg har modellen skapt et mer seriøst arbeidsliv. Så nå håper vi at Oslo kommune vil stille seriøsitetskrav innenfor kunst- og kulturområdet når de kjøper inn slike tjenester, oppfordrer han.

Lønn å leve av og arbeidstid å leve med

– Oslo kommune kan bruke Creo sine frilandsatser når de engasjerer frilansere. Vi har utarbeidet satser for blant annet skapende og utøvende kunstnere, sceneteknikere og andre på kulturområder, forteller Kvidal.

Innen det scenetekniske ofte kjempelange vakter. – Folk jobber så lenge at det går på helsa løs. Arbeidet bør organiseres slik at man kan kombinere jobb med et vanlig familieliv eller andre ting, framholder Kvidal.

Still krav ved tildeling av kulturstøtte

Kvidal tar til orde for at Oslo kommune tilrettelegger for festivaler og arrangementer på kommunens eiendom. – Når Oslo kommune stiller arealer til disposisjon skal de som jobber der ha anstendige arbeidsforhold. Folk skal ha betalt slik at det blir forutsigbart hva de tjener på et oppdrag.

Kvidal forteller at Oslo kommune er en stor bidragsyter og tilrettelegger for kunst og kulturaktiviteter, og har mange støtteordninger.

– Oslo kommune må stille seriøsitetskrav til de som får kulturstøtte, mener han. – Det vil ha effekt.

Stor forskjell mellom rødgrønne og borgerlige partier

Kvidal viser til spørsmålene LO i Oslo har stilt til partiene, der det ene er om Oslomodellen skal utvides til å omfatte kunst og kultur.

– Partienes svar viser jo en veldig tydelig forskjell, forteller Kvidal. – De rødgrønne partiene vil jobbe videre for et seriøst arbeidsliv innenfor kunst og kultur.

– Men så ser vi alternativet; Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet, de svarer nei. De anerkjenner tydeligvis ikke verdien av å ha ordnede forhold i kulturlivet.

– Med politikken til Høyre, Frp og Venstre blir det konkurranse mellom kulturaktører hvor de som underbyr de andre får jobben.

Lokkes til å jobbe gratis

Kvidal forteller at det blant annet på musikkfeltet er en utfordring at musikere til tider underbyr hverandre. Tanken om at for å komme inn på markedet må man underprise seg, er til stede.

– Vi har noen store kulturaktører som utnytter dette, forteller han. – Folk får høre at dette er fin erfaring for deg, og at denne jobben er kjekk å ha på CV-en. Men du kan ikke leve av det. Hvis vi skal ha et oppgående kunst- og kulturliv må du ha betalt.

Trenger trygghet for å gi oss livskvalitet

– Og dette er ikke noen midlertidig virksomhet, minner Kvidal om. – Her i Oslo er kunst og kulturaktiviteter en kontinuerlig virksomhet. Vi må sikre at disse folka har trygge arbeidsforhold og

anstendige arbeidsvilkår. De som andre må også kunne gå i banken og få huslån, og få en pensjon å leve av. Det er det det står om for disse folka, å ha en trygg og sikker framtid.

– Kunst og kultur er viktig for oss alle, det gir livskvalitet og meningsfylte liv. Det er ikke bare pynt på kaka, sier han.

Også amatørerne trenger profesjonelle

– Med markedstenkning blir det en veldig enstretning med noen få store aktører. Vi får et fattigere kulturliv med mindre mangfold, sier Kvidal.

– Det er de smale tingene i kunst- og kulturfeltet som trenger mest støtte for det er der marginene er minst, forklarer han.

Kvidal forteller at det er ikke bare for å kunne gjennomføre festivaler og andre større arrangementer vi er avhengige av å ha profesjonelle folk. – Også for amatørmusikk, dansegrupper og idrett må vi ha et profesjonelt miljø.

Utvid Oslomodellen

– Slik vi i Creo ser det er kulturen best tjent med et fortsatt rødgrønt byråd i Oslo, sier Kvidal. – De vil sikre en fortsatt kvalitetsutvikling i Oslos kunst- og kulturliv.

– Oslomodellen vil gjøre arbeidsforholdene bedre og skape større forutsigbarhet i bransjen, avslutter Håkon Kvidal, som krysser fingrene for

*Kåkon Kvidal, leder av Creo Oslo.
Foto: Charlotte Wiig.*

rødgrønn politikk etter valget, og håper at seriøsitetskravene blir gjeldene for kultursektoren så snart som mulig.

Vil partiet at Oslo kommune skal utvide Oslomodellen til å gjelde innkjøp av kultur, kulturopplevelser og tilrettelegging for kulturarrangementer?

En god oppvekst varer hele livet

– Etter at vi fikk barn selv, ser min søster og jeg hvor heldige vi er som har muligheten til å gi våre barn en bedre oppvekst enn vi selv hadde.

Trine Hardy, leder av EL og IT Oslo og Akershus, vokste opp til lange diskusjoner blant de voksne om hvilke regninger de skulle prioritere å betale og hvilke som måtte forfalle for heller å bli betalt ved neste lønning.

– Etter at foreldrene mine gikk fra hverandre på begynnelsen av 90-tallet, tilbrakte vi mange timer på Skien bibliotek med pappa, for han hadde ikke råd til å ta oss med på aktivitet som kostet penger. Hjemme hos mamma, som hadde hovedomsorgen, opplevde vi å få strømmen kuttet et par ganger i løpet av grunnskolen.

Fattigdom kan også vare hele livet

Barn som vokser opp i fattige familier, eller «lavinntektshusholdninger», blir ofte hengende etter på flere levekårsområder. Lavere utdanning og dårligere fysisk og psykisk helse følger dem inn i voksenlivet, hvor de oftere havner i arbeidsløshetsstatistikken. De føler seg ofte utenfor, fordi familien ikke har råd til ting mange av oss ser som opplagte. Som fotballkontingent, eller eget rom til barna.

Det er trangt i Oslo. Over sju hundre tusen av

oss bor og lever i hovedstaden. Og ikke bare må vi alle ha et sted å bo, vi trenger også plass til å leve. Men mange barn og unge i Oslo kommer fra trangbødde hjem, hvor de mangler noe så enkelt som plass til å invitere venner hjem på besøk.

Et sted å være i Forskjells-Oslo

EL og IT-foreningen i Oslo og Akershus har lenge vært opptatt av barn og unges oppvekstvilkår.

– Unger og ungdom i Oslo trenger møtesteder utenfor hjemmet! Ikke bare fordi mange bor trangt og ikke har plass til å ha venner på besøk hjemme, men også fordi det er bra å møte andre unge, få nye erfaringer, utforske nye steder, mener Trine Hardy.

– Jeg bor på Lindeberg og ser hvor heldige sønnen min og jeg er som bor i rekkehus. Vi har god plass og dermed også muligheten til å ha huset fullt av kompisar. Men mange bor trangt og da blir barna ofte «kastet på dør» for å leke ute. På Lindeberg er vi heldige som har tilgang på flere uteområder for lek, men det er allikevel en del pøbelaktivitet hos oss også. Ungdomskriminalitet har vært et problem på østkanten, men har sunket kraftig de siste årene. Når fattigdommen øker, vil ungdomskriminaliteten sannsynligvis gjøre det samme.

Oslo er det stedet i landet med størst forskjell i økonomiske levekår. Hovedstaden har den høyeste andelen fattige, men også kraftigst inntektssøkning hos de rikeste. Fram til strømpriskrisa kom i fjor, hadde andelen barn som lever i fattige familier i Oslo sunket litt de siste par årene, fra nesten 18 til 16,4 % i 2022, men med dyrtiden vi er i nå, vil dette tallet sannsynligvis stige igjen.

Fritidsklubber og biblioteker – AKS og korps

– Vi trenger bedre og flere tilbud til barn og unge,

Foto: Illustrasjonsbilde.

sier Hardy. – Det er kanskje særlig viktig å styrke tilbudet for de som ikke deltar i organisert aktivitet. Det er ikke alle som finner seg til rette i idrettslag eller korps. Fritidsklubber og lokale biblioteker er viktige arenaer: satser vi her, vil det bidra til å utjevne klasseforskjeller i hovedstaden.

Et av kravene fra fagforeningene i Oslo er et gratis kulturskoletilbud i Aktivitetsskolen (AKS) fra første til fjerde trinn. Etter at det sittende byrådet innførte gratis AKS for de fire første skoleårene, må dette være neste skritt: alle barn og unge må få tilbud om å lære å spille et instrument, utøve musikk sammen med andre, danse, spille teater eller uttrykke seg visuelt.

LO i Oslo tar også til orde for at Oslo kommune innlemmer den individuelle musikkundervisningen i byens skolekorps i Kulturskolen, slik som i resten av landet. Det vil være bra for musikk lærerne, som nå har fragmenterte og midlertidige jobber, men også for korpsungene, som vil få bedre kontinuitet. Man lærer bedre om man ikke må starte på ny med ny lærer altfor ofte.

Vi må ta ansvar

– Havner du først utenfor skal det mye til for å komme inn i varmen igjen. Barn som vokser opp uten de samme godene og mulighetene som unger flest, sliter mer. Vi som samfunn må ta ansvar, avslutter Trine Hardy.

Vil partiet at Oslo kommune skal starte arbeidet med å gi alle barn gratis kulturskoletilbud i AKS for å motvirke klasseforskjeller i Oslo?

Oslo har innført gratis aktivitetsskole (AKS) til og med fjerde klasse. Nå må vi gå videre og innføre gratis kulturskole fra første til fjerde trinn. I Oslo er det få som deltar på kulturskolen og tilbudet trefrer ikke alle. Alle barn og unge må få tilbud om å lære å spille et instrument, utøve musikk sammen med andre, danse, spille teater eller uttrykke seg visuelt.

Trine Hardy,
leder av EL
og IT Oslo og
Akershus.
Foto: Privat.

Søndagsåpne butikker rammer alle

Kateryna Bilokin tror ikke folk vil betale prisen for søndagsåpent. – En ting er at driftskostnadene vil øke og dermed prisene. En annen er at hvis du endrer arbeidsvilkårene for 360.000 ansatte i varehandelen, endres arbeidsvilkårene i hele samfunnet, sier hun.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil at butikkene i Oslo skal kunne holde åpent på søndager.

Det vil ikke Kateryna Bilokin. Hun er med i Søndagsutvalget i Oslo/Akershus Handel og Kontor, fagforeningen som organiserer ansatte i butikk, på lager og kontorer i private virksomheter.

– Utover at vi ansatte mister vår felles fridag, vil søndagsåpne butikker øke driftskostnadene. Det vil føre til høyere priser, sier Bilokin. – Er folk villige til å betale enda mer for også å kunne handle på søndager? Det må da være nok med seks handledager i uka, mener hun.

Flere kan presses til deltid

Det er et tydelig skille mellom de rødgrønne par-

tiene i Oslo som ikke vil tillate søndagsåpent, og de borgerlige partiene som vil åpne opp for søndagshandel.

Hvis det blir søndagsåpent tror Bilokin at lønna blir satt under press. – For å sørge for lønnsomhet med enda mer åpent vil nok butikkene prøve å betale mindre til de ansatte.

Hun er også redd at butikkene vil unngå tariffavtaler og forsøke å øke andelen deltidsansatte. – Ved å ha flere av de ansatte på deltid kan butikkene betale flat lønn for mertid, forklarer hun.

Bare kortsiktig gevinst av søndagsåpent

Med noen få unntak er det forbudt for butikker å holde åpent på søndager. I Oslo er det først og fremst enkeltstående butikker og nisjebutikker som tar seg til rette og trosser forbudet. Det er

også noen ordinære dagligvarebutikker som ikke tilfredsstillt begrensningene på 100 kvadratmeter salgsareal som bryter loven.

– De som holder ulovlig åpent tjener på det så lenge de større kjedene ikke følger etter. Men utglidningen fører til press på konkurrentene, og vi ser jevnlig eksempler på at enkeltbutikker i de store kjedene prøver seg, forteller Bilokin.

Alle taper på søndagsåpent

Tillitsvalgte i Oslo/Akershus Handel og Kontor har blant annet vært på Grünerløkka og fant da omkring 40 søndagsåpne butikker. Bilokin tror tallet for hele Oslo er veldig mye høyere.

Likevel tror hun ikke det er mange butikker som vil fjerne forbudet. – Men hvis det blir tillatt med søndagshandel må alle holde åpent for å overleve i konkurransen, forklarer hun. – Omsetningen vil ikke øke, den blir bare spredd utover flere dager. Fortjenesten vil jo da gå ned.

Må ha tid til familien

Fremskrittspartiet argumenterer med at folk selv skal bestemme når de vil handle. Men dette argumentet om folks frihet reagerer Bilokin kraftig på.

– Varehandelen sysselsetter 360.000 mennesker. Når man endrer arbeidsvilkårene for en så stor gruppe ansatte så endrer man arbeidsvilkårene for hele samfunnet, slår hun fast.

– Da blir det også krav om at barnehagene holder åpent og at kollektivtrafikken har hverdagsruter på søndager.

Bilokin tror ikke folk flest vil ha en kalender med bare hverdager. – Søndag som felles fridag for flest mulig er viktig! Vi trenger en dag i uka hvor alle i familien kan være sammen, mener hun.

Loven må håndheves

Fremskrittspartiet sier at søndagsåpne butikker gir studenter mulighet til å jobbe mer, men det synes Bilokin er et dårlig argument. – Det å være student krever hundre prosent innsats og tilsvarer en heltidsstilling, sier hun.

– Jeg synes at politikerne heller bør hjelpe studentene økonomisk ved at de kan avskrive noe av studielånet og styrke Lånekassa framfor å legge opp til at studenter skal jobbe seg i hjel. Nå som pensjonsalderen øker så blir det enda viktigere å ta vare på helsa.

Kateryna Bilokin mener at det nå er på tide å håndheve forbudet. – Politiet må prioritere dette høyere. Vi som kunder kan oppfordre butikkene til å følge loven, men det er politiet som må ut og håndheve den.

– Vi i Handel og Kontor kommer til å fortsette å forsvare forbudet mot søndagsåpent. Vi trenger søndagen som vår felles fridag, avslutter hun.

Kateryna Bilokin, tillitsvalgt i Handel og Kontor, tror ikke folk vil betale prisen for søndagsåpne butikker. Foto: Leif Martin Kirknes.

Vil partiet at Oslo kommune skal jobbe for at forbudet mot søndagsåpne butikker blir håndhevet?

Velg side for sterke fellesskap

LO i Oslo med våre hundre fagforeninger engasjerer oss og tar stilling. Vi tror på et levende og sterkt utviklet demokrati. Det betyr at vanlige folk deltar, blant annet ved å stemme i valg og i medbestemmelse på arbeid. Dessverre svekkes demokratiene over hele verden. De med minst makt og penger merker dette best da deres interesser ikke blir godt representert når beslutninger fattes.

LO i Oslo er partipolitisk uavhengig, men ikke politisk nøytral. Våre fagforeninger er særlig opptatt av hvordan arbeidslivet, utdanning, helse og boligtema organiseres. Vi er engasjert i hvordan kommunen driver sin virksomhet, hvordan en bruker pengene og hvordan vi fordeler rettferdig. Vanlige folks interesser er avhengige av politiske flertall som skaper samfunn som gjør alle tryggere.

Vi har studert hvordan byrådet og bystyreflertallet har imøtekommet de 64 kravene vi hadde i 2019 og finner at de langt på vei er oppfylt i perioden. I forkant av høstens valg har våre fagforeninger valgt ut 28 spørsmål som vi har

– Velg side, oppfordrer Ingunn Gjerstad, leder for LO i Oslo.

spurt partiene om. Noen av dem er trykket i dette heftet. Du kan lese alle svarene på www.lo-oslo.no/svar. GODT VALG!

LO i Oslo anbefaler å stemme på disse partiene ved kommunevalget 2023:

Forhåndsstemming til 8. september

Du kan forhåndsstemme i alle landets kommuner til 8. september. I Oslo er det 29 lokaler hvor du kan stemme på forhånd. Se oversikt over alle valglokaler på valglokaler.no

Valgdager 10. og 11. september i Oslo

På valgdagene må du stemme i kommunen du er folkeregistrert bosatt i per 30. juni. Du kan stemme i hvilket som helst valglokale i kommunen. I Oslo er det valgdager søndag 10. og mandag 11. september. De 101 valglokalene i Oslo er åpne fra kl. 13-18 på søndag og fra kl. 9-21 på mandag. Se oversikt over valglokaler på valglokaler.no

Husk legitimasjon!

Du trenger ikke valgkort, men du må vise legitimasjon når du skal stemme. Legitimasjon kan for eksempel være pass, førerkort, nasjonalt ID-kort eller bankkort med bilde.

Se mer informasjon på valg.no og oslo.kommune.no/politikk/valg. Her finner du blant annet informasjon om hvordan du kan søke om å få forhåndsstemme hjemmefra om du er syk eller ufør.